

ШЫН

1963 ч.
ЯНВАРЬ
18
ПЯТНИЦА
№ 15 (5419).

СЭКП Тыва обкомунун болгаш Кызыл хооркомунун.
Тыва АССР-нин Дээди Советинин органы

Өртөө 2 көп,

СЭКП-ниң төлээлериниң баштыгы — Германияның Социалисттик чаңгыс аай партиязының VI съездинин индириде НАЙЫРАЛДЫҢ БОЛГАШ АКЫ-ДУҢМАЛЫШКЫ ЁЗУНУҢ БАЙДАЛЫНГА

БЕРЛИН. СЭТА-ның тускай корр. В. Селиверстов биле Е. Башмачников оларның дамылып турары болаа: Бернер Зеленбундтер аттыг кедегей улуг зал хурал агадарынын ырак мурунда-ла дола берген. Ол хур бир дугаарында эш Н. С. Хрущев чүве чугаалаар дээрин съездинин делегаттары болгаш аадымдар оон мурунда билин алган турган.

Зал болгаш парлаа төлөөкчилеринин олурар черлери чык долаан, телевидение аппараттары болгаш кинокамералары индирге уткан каан.

Эртенги 9 шак. ГСЧП ТК-нын Политбюро кежигүтү Бруно Лейшнер эртеги хуралды ажитташ. СЭКП ТК-нын Бирги секретары Н. С. Хрущевка сөс берген.

Адыш чаксаашкыны залга динирей берген. Эш Н. С. Хрущев индирге көстүп кээрге кыйгылар база катан агаалган. Делегаттар болгаш аадымдар бут кырынга тургаш. Совет Эвилелинин Коммунисттик партиязынын төлээлеринин баштыгына эки байыры чедирген. «Найыра!» — дээ кыйгылар чаңгылаан турган.

Зал оожурган. Эш Н. С. Хрущев чугаазын агаалган. Оон чугаазы болаа: Эргим эштер, өнүктүр!

Хамытты мурунда. Совет Эвилелинин Коммунисттик партиязында — Ленинниң партиязында, бүтү совет уаустан силерге — Германияның Социалисттик чаңгыс аай партиязынын VI съездинин делегаттарына, силернин партияларыны бүтү кежигүнеринге, Герман Демократтыг Республикасының бүтү амыччы чоннарына эки байыры дамычылар менээ чөптөөр көрүр.

Совет Эвилелинин экономиктиг хөгжүдүзүндө чедиршиктеринин дугайын, совет чуртта коммунизмни калаа-биле тургузуу турарынын дугайын эш Н. С. Хрущев чугаалаан.

Бүтү делегейин ак-сепкилдиг кижилерин дүвүрүлдү турар, делегейин амыч байдалынын эң чугаала айтырыларын дугайын, эң илаңгы герман тайбын айлаашкынын дугайын болгаш Барын Берлинде бадалды чөгүмчүлдү болуларынын дугайын ол чугаалаан.

Н. С. Хрущевтин чугаазын динимитиг адыш чаксаашкыны уадалараа үзе киири турган. Тайбын

дээш, социализмниң болгаш коммунизмниң өндүр идеялары дээш казы чорудар демиселге бүтү-ле акы-дуңмалышкы коммунисттик болгаш амыччы партияларынын чаңгыс эвин бүтү хемчег-биле быжыгларын эрте-жок чугаазын СЭКП-нин төлээлеринин баштыгы демдегээрге, залга адыш чаксаашкыны база катан динирей берген.

Эш Н. С. Хрущев чугаазынын түнелинде Совет Эвилелинин Коммунисттик партиязынын Төп Комитетинин ГСЧП-нин съездининге байыр чедирген бижин помчаан.

Залга адыш чаксаашкыны болгаш йөрөөлөр динирей берген.

СЭКП-нин төлээлеринин өмүзүндө эш Н. С. Хрущев съездеге белетки — В. И. Ленинни скульптуралык портретин тыыскаан. Социализмниң болгаш коммунизмниң тургузуушкунунга, марксизм-ленинизмниң идеяларынын тилдегези дээш демиселге чыа-чыл тилдегелерге бистин шүптүүстү өдүм чок Ленин бо өвүр-хейри сорук киирип турган! — деп, ол чугаалаан.

Залга база катан адыш чаксаашкыны чаңгылаан берген, шүптүүстү бут кырынга туруп келгем, СЭКП-нин төлээлеринин баштыгына байыр чедирген. «Совет Эвилелинин Коммунисттик партиязы болгаш эш Хрущевка баштаган оон Төп Комитетин дегелерин!» — дээ кыйгылар чаңгылаан турган.

Н. С. Хрущев инимитиг адыш чаксаашкынын ала-биле эштер Вальтер Ульбрихт болгаш Отто Гротевольду акы-дуңма ёзу-биле кускаптаан.

Даргаакчы Б. Лейшнер съездинин делегаттарынын өмүзүндө болгаш СЭКП-нин төлээлеринин баштыгынын чугаазын дындаан болгаш бодун көргөн миллион-миллион немес дамаздыларынын өмүзүндө эш Н. С. Хрущевка оон улуг ужуу-дузалыг чугаазы дээш, берген белээ дээш чүрестик ханызындан өөрүп четтиришиктерин илереткен.

Часпар соонда савал берип, чугаалаары-биле ГСЧП ТК-нын Политбюро кежигүтү А. Нейманга сөс берген.

— Эш Н. С. Хрущевтин бодунун чугаазында чугаалаан бүтү-ле чугаалары-биле бистер буруну-биле чөптөөрүп турар бис. Оон чугаазы делегейге улуг ужуу-дузалыг болуп турар — деп, ол делегелер. — Бистин партиямыс болга улаустар аразына найыралдык быжыгларын дээш, аны-бүтү ниетидел тургузууга күрүнерин тайбын кожа-хембө догун алашкыны дээш туржун турар.

Бистер Совет Эвилелинин дуржугааны Герман Демократтыг Республикада «Социалисттик тургузуушкунга бистин тургустуу оонагы чугааларын барымдаалавышаан амыччыларын чүтүп турар бис» — деп, ол ооналап делегелер.

СЭКП-нин XXII съездин Германияның Социалисттик чаңгыс аай партиязында-ла көгүздөнгөн чыа-чыл чөптөөрүп амычкан. Бистин партиямыс программанын телевидение чарлатканын эчис-сорууга-ларын чедип алдырыга бистер бүтү күштөрүбүс бээр бис — деп, А. Нейман делегелер.

Хем район салбырынын коллективинин хөй кижилер чедиршиде хурал районунун соңунда комиссияны дарааркы М. Н. Найман депшилер дугайында амыччы И. Гуркованын савалын дарааркы чылар бир үн-биле дөткөн.

ДОРА-ХЕМ. Ыраккы Тожунун амыччы чоннары чөптөөрүп бистинин соңунда чедиршиктерин белеткенге эгелен. Бо дунерде районун албан-организация чөптөөрүп коллективтеринде болгаш колхозтарда депшидилге хуралдары чоруп турар.

Тожунун коммунисттик партия организациы районун соңунда комиссиянын составына СЭКП райкомунун оргкандиктерин эргелекчиги Э. Ч. Сарыларын, кезде амыч-агы амыччыларын профсоюз организациынын кежигүнеринин иници хуралы ола-ла комиссиянын составына ветеринарларын улуг эмчи Д. И. Яковту депшиктен.

«Совет Тыва» кезде амыч-агы артелинин амыч-ишчилеринин иници хуралы база болган. Анаа колхозчулар районун соңунда комиссиянын составына зоотехник А. Болдур-болдур үн-биле депшиктенер.

Районда соңукчуларын дарааркы кылар, соңунда өкүрүтканын, соңунда уаастоттары толдургайлар амыччылары база чорудуп турар.

Би-Хем районун «Кызыл тараан» колхозунун Биляга сүт-баран фермазы 1962 амыч-агы чырын бедиж көргүзүргелер доолаан. Ферманын амыч-ишчилери чык дүргүдө 369 тонна сүтү бүтүргөн амыч дүлөөлөндө 29 тоннаны ажыр күтсеткенер. Мада бодунун саап турар инектеринин биринчилерине 1500-тен 1890 литр сүтү саап алдыр деп алган хүлөөлөндө 1700 — 2495 литр чедир күтсеткен Р. Садакпан, З. Байр, З. Мелгяж болган өскө-даа муракчы саанчыларын улуг-хуузу дык улуг болган. Ферма эркен чылын бир инектер ортума-биле 2 мун кг сүт саап алган.

Инек кадарчылары эштер М. Байр, М. Мадыр-оол олар база эки амыччылар. Олар чызын, чайын саар инектерин дү-хүн чөп оларын колхозчуларын турган.

Ферманын амыч-ишчилери СЭКП ТК-нын ноябрь пленумунун болгаш СЭКП-нин Дээди Советинин ийги сессиязынын шийтирлерин танышканы, мады эки кыш ажыраган, чеди чылын бешки чылында төрөө чуртууга улам хөй сүт, эт бодурун бээр дээш улам эки амыччылар хүлөөлөгөни алган, амыччылар турарлар.

Харуунун, үнүш-дүжүктүрүн улам бедиж сорулга-биле шеддерге өдөк сөөртүргө 11 кижилер эвеноу быжыгалаан. Эш Белек-оолун ол эвеноу бо хүннегер чедир 4000 тоннаны сөөрткен. Олар ам-даа 15 мун тонна өдөкти сөөртүп соруулар турар.

Харуунун, үнүш-дүжүктүрүн улам бедиж сорулга-биле шеддерге өдөк сөөртүргө 11 кижилер эвеноу быжыгалаан. Эш Белек-оолун ол эвеноу бо хүннегер чедир 4000 тоннаны сөөрткен. Олар ам-даа 15 мун тонна өдөкти сөөртүп соруулар турар.

Харуунун, үнүш-дүжүктүрүн улам бедиж сорулга-биле шеддерге өдөк сөөртүргө 11 кижилер эвеноу быжыгалаан. Эш Белек-оолун ол эвеноу бо хүннегер чедир 4000 тоннаны сөөрткен. Олар ам-даа 15 мун тонна өдөкти сөөртүп соруулар турар.

Харуунун, үнүш-дүжүктүрүн улам бедиж сорулга-биле шеддерге өдөк сөөртүргө 11 кижилер эвеноу быжыгалаан. Эш Белек-оолун ол эвеноу бо хүннегер чедир 4000 тоннаны сөөрткен. Олар ам-даа 15 мун тонна өдөкти сөөртүп соруулар турар.

БИСТИН РЕСПУБЛИКАДА Дешидилге үргүлчүлөп турар

КЫЗЫЛ. РСФСР-нин Дээди Советинин соңунда талазы-биле округ соңунда комиссияны болгаш чөптөөрүп Советтеринге соңунда талазы-биле соңунда комиссияларын составына депшидилгелер үргүлчүлөп турар.

Кызылда күрүнерин педагогика институтунун студентилери болгаш башкылар коллективин хөй кижилер боттарынын хуралына РСФСР-нин Дээди Советинин соңунда талазы-биле № 846 соңунда округунун соңунда комиссиянын составына гыа эртемнирин кандалы, башкы Ш. Ч. Сатты депшиктен. Ола-ла комиссиянын составына Профсоюздарын област Чөптөөрүп Президиум болгаш ол Чөптөөрүп амыччыларын облопрофсоюздарын даргазы Т. Ч. Норбуун, областтын комсомол организациы ВЛКСМ обкомунун секретары А. И. Дюжидевти, республиканын Хөгжүм-ши театрынын коллектив артык Е. С. Кендибиди, политиктиг болгаш эртем бийлер пелтериди инитиленди тыва республика газеттеринин эргелекчиги президиум чыгарынын харымсалгалы секретары А. С. Полаковту тус-тус депшиктелген.

Кызылдын дарааныга комбинация хөй кижилер кырында иници хуралы болган. Анаа Кызыл хоорайнын соңунда комиссиянын составына дарааркы М. Н. Найман депшилер дугайында амыччы И. Гуркованын савалын дарааркы чылар бир үн-биле дөткөн.

ДОРА-ХЕМ. Ыраккы Тожунун амыччы чоннары чөптөөрүп бистинин соңунда чедиршиктерин белеткенге эгелен. Бо дунерде районун албан-организация чөптөөрүп коллективтеринде болгаш колхозтарда депшидилге хуралдары чоруп турар.

Тожунун коммунисттик партия организациы районун соңунда комиссиянын составына СЭКП райкомунун оргкандиктерин эргелекчиги Э. Ч. Сарыларын, кезде амыч-агы амыччыларын профсоюз организациынын кежигүнеринин иници хуралы ола-ла комиссиянын составына ветеринарларын улуг эмчи Д. И. Яковту депшиктен.

«Совет Тыва» кезде амыч-агы артелинин амыч-ишчилеринин иници хуралы база болган. Анаа колхозчулар районун соңунда комиссиянын составына зоотехник А. Болдур-болдур үн-биле депшиктенер.

Районда соңукчуларын дарааркы кылар, соңунда өкүрүтканын, соңунда уаастоттары толдургайлар амыччылары база чорудуп турар.

Би-Хем районун «Кызыл тараан» колхозунун Биляга сүт-баран фермазы 1962 амыч-агы чырын бедиж көргүзүргелер доолаан. Ферманын амыч-ишчилери чык дүргүдө 369 тонна сүтү бүтүргөн амыч дүлөөлөндө 29 тоннаны ажыр күтсеткенер. Мада бодунун саап турар инектеринин биринчилерине 1500-тен 1890 литр сүтү саап алдыр деп алган хүлөөлөндө 1700 — 2495 литр чедир күтсеткен Р. Садакпан, З. Байр, З. Мелгяж болган өскө-даа муракчы саанчыларын улуг-хуузу дык улуг болган. Ферма эркен чылын бир инектер ортума-биле 2 мун кг сүт саап алган.

Инек кадарчылары эштер М. Байр, М. Мадыр-оол олар база эки амыччылар. Олар чызын, чайын саар инектерин дү-хүн чөп оларын колхозчуларын турган.

Ферманын амыч-ишчилери СЭКП ТК-нын ноябрь пленумунун болгаш СЭКП-нин Дээди Советинин ийги сессиязынын шийтирлерин танышканы, мады эки кыш ажыраган, чеди чылын бешки чылында төрөө чуртууга улам хөй сүт, эт бодурун бээр дээш улам эки амыччылар хүлөөлөгөни алган, амыччылар турарлар.

Харуунун, үнүш-дүжүктүрүн улам бедиж сорулга-биле шеддерге өдөк сөөртүргө 11 кижилер эвеноу быжыгалаан. Эш Белек-оолун ол эвеноу бо хүннегер чедир 4000 тоннаны сөөрткен. Олар ам-даа 15 мун тонна өдөкти сөөртүп соруулар турар.

Харуунун, үнүш-дүжүктүрүн улам бедиж сорулга-биле шеддерге өдөк сөөртүргө 11 кижилер эвеноу быжыгалаан. Эш Белек-оолун ол эвеноу бо хүннегер чедир 4000 тоннаны сөөрткен. Олар ам-даа 15 мун тонна өдөкти сөөртүп соруулар турар.

Харуунун, үнүш-дүжүктүрүн улам бедиж сорулга-биле шеддерге өдөк сөөртүргө 11 кижилер эвеноу быжыгалаан. Эш Белек-оолун ол эвеноу бо хүннегер чедир 4000 тоннаны сөөрткен. Олар ам-даа 15 мун тонна өдөкти сөөртүп соруулар турар.

Харуунун, үнүш-дүжүктүрүн улам бедиж сорулга-биле шеддерге өдөк сөөртүргө 11 кижилер эвеноу быжыгалаан. Эш Белек-оолун ол эвеноу бо хүннегер чедир 4000 тоннаны сөөрткен. Олар ам-даа 15 мун тонна өдөкти сөөртүп соруулар турар.

Хем район салбырынын коллективинин хөй кижилер чедиршиде хурал районунун соңунда комиссияны дарааркы М. Н. Найман депшилер дугайында амыччы И. Гуркованын савалын дарааркы чылар бир үн-биле дөткөн.

ДОРА-ХЕМ. Ыраккы Тожунун амыччы чоннары чөптөөрүп бистинин соңунда чедиршиктерин белеткенге эгелен. Бо дунерде районун албан-организация чөптөөрүп коллективтеринде болгаш колхозтарда депшидилге хуралдары чоруп турар.

Тожунун коммунисттик партия организациы районун соңунда комиссиянын составына СЭКП райкомунун оргкандиктерин эргелекчиги Э. Ч. Сарыларын, кезде амыч-агы амыччыларын профсоюз организациынын кежигүнеринин иници хуралы ола-ла комиссиянын составына ветеринарларын улуг эмчи Д. И. Яковту депшиктен.

«Совет Тыва» кезде амыч-агы артелинин амыч-ишчилеринин иници хуралы база болган. Анаа колхозчулар районун соңунда комиссиянын составына зоотехник А. Болдур-болдур үн-биле депшиктенер.

Районда соңукчуларын дарааркы кылар, соңунда өкүрүтканын, соңунда уаастоттары толдургайлар амыччылары база чорудуп турар.

Би-Хем районун «Кызыл тараан» колхозунун Биляга сүт-баран фермазы 1962 амыч-агы чырын бедиж көргүзүргелер доолаан. Ферманын амыч-ишчилери чык дүргүдө 369 тонна сүтү бүтүргөн амыч дүлөөлөндө 29 тоннаны ажыр күтсеткенер. Мада бодунун саап турар инектеринин биринчилерине 1500-тен 1890 литр сүтү саап алдыр деп алган хүлөөлөндө 1700 — 2495 литр чедир күтсеткен Р. Садакпан, З. Байр, З. Мелгяж болган өскө-даа муракчы саанчыларын улуг-хуузу дык улуг болган. Ферма эркен чылын бир инектер ортума-биле 2 мун кг сүт саап алган.

Инек кадарчылары эштер М. Байр, М. Мадыр-оол олар база эки амыччылар. Олар чызын, чайын саар инектерин дү-хүн чөп оларын колхозчуларын турган.

Ферманын амыч-ишчилери СЭКП ТК-нын ноябрь пленумунун болгаш СЭКП-нин Дээди Советинин ийги сессиязынын шийтирлерин танышканы, мады эки кыш ажыраган, чеди чылын бешки чылында төрөө чуртууга улам хөй сүт, эт бодурун бээр дээш улам эки амыччылар хүлөөлөгөни алган, амыччылар турарлар.

Харуунун, үнүш-дүжүктүрүн улам бедиж сорулга-биле шеддерге өдөк сөөртүргө 11 кижилер эвеноу быжыгалаан. Эш Белек-оолун ол эвеноу бо хүннегер чедир 4000 тоннаны сөөрткен. Олар ам-даа 15 мун тонна өдөкти сөөртүп соруулар турар.

Харуунун, үнүш-дүжүктүрүн улам бедиж сорулга-биле шеддерге өдөк сөөртүргө 11 кижилер эвеноу быжыгалаан. Эш Белек-оолун ол эвеноу бо хүннегер чедир 4000 тоннаны сөөрткен. Олар ам-даа 15 мун тонна өдөкти сөөртүп соруулар турар.

Харуунун, үнүш-дүжүктүрүн улам бедиж сорулга-биле шеддерге өдөк сөөртүргө 11 кижилер эвеноу быжыгалаан. Эш Белек-оолун ол эвеноу бо хүннегер чедир 4000 тоннаны сөөрткен. Олар ам-даа 15 мун тонна өдөкти сөөртүп соруулар турар.

Харуунун, үнүш-дүжүктүрүн улам бедиж сорулга-биле шеддерге өдөк сөөртүргө 11 кижилер эвеноу быжыгалаан. Эш Белек-оолун ол эвеноу бо хүннегер чедир 4000 тоннаны сөөрткен. Олар ам-даа 15 мун тонна өдөкти сөөртүп соруулар турар.

Харуунун, үнүш-дүжүктүрүн улам бедиж сорулга-биле шеддерге өдөк сөөртүргө 11 кижилер эвеноу быжыгалаан. Эш Белек-оолун ол эвеноу бо хүннегер чедир 4000 тоннаны сөөрткен. Олар ам-даа 15 мун тонна өдөкти сөөртүп соруулар турар.

Харуунун, үнүш-дүжүктүрүн улам бедиж сорулга-биле шеддерге өдөк сөөртүргө 11 кижилер эвеноу быжыгалаан. Эш Белек-оолун ол эвеноу бо хүннегер чедир 4000 тоннаны сөөрткен. Олар ам-даа 15 мун тонна өдөкти сөөртүп соруулар турар.

ТӨП ТЕЛЕВИДИЕНИН ТУСКАЙ УНДУРУЛГЕЗИ

МОСКВА. (СЭТА). Совет Эвилелинин Коммунисттик партиязынын төлээлеринин баштыгы. СЭКП ТК-нын Бирги секретары Н. С. Хрущевтин партиязынын VI съездининге чугаазы аажок улуг соңутургалды болдурган.

Съездинин ийи чартык мун төлөөлери, ол ышкаш съездеге келген 70 коммунисттик болгаш амыччы партияларынын төлөөлери СЭКП ТК-нын Бирги секретары Н. С. Хрущевтин азы-биле уткан. Индирге ол үнүп кээрге динимитиг адыш чаксаашкыны динирей үнгөн.

Берлиндин Бернер Зеленбундтер аттыг спорт ордунун залына, казан Н. С. Хрущевка сөс берген элинде болган бүтү чүдүлери миллион-миллион совет кижилер көргөн Төп телевидение Н. С. Хрущевтин чугаазына холбаштыр тускай үндүрүлгени кылып, оон чугаазын магнитофондук лентага бижээн.

Делегей баштайгы герман амыччы-тараачын күрүнерин улуттукчу партиязынын съездининге Н. С. Хрущевтин чугаазын телевидениени совет көрүчүлери дынаар болгаш ову көөр аргалыг болган.

Келер үнүң разведчиктери деп азаттырып турар орук айтыкчылары мурунчы кижилериниң хоорай сөлдү январь 16-да республиканың Хөгжүм-ши театрына болуп эртен. Анаа коммунисттик куш-ажылачкы бригадалары болгаш шалымчылары деп ат дээш шимчөөшкенин киржикчилеринин сөлдүгү 1962 чыла социалисттик чырыштын түнелдеринин болгаш 1963 чыла сорулгаларын дугайында илеткелди СЭКП Кызыл хооркомунун секретары эш Добромислов кылган.

ЧУРУКТА: сөлтүң бөлүк киржикчилери часпар үзүндө.

Фото В. ЛУКОВТУУ.

Германияның Социалисттик чаңгыс аай партиязынын VI съездининге

Совет Эвилелинин Коммунисттик партиязынын Төп Комитетин совет коммунистеринин болгаш бүтү совет улустун өмүзүндө Германиянын Социалисттик чаңгыс аай партиязынын VI съездинин делегаттарына, бүтү кежигүнеринге, Герман Демократтыг Республиканын амыччы чоннарына эки байыры чедирип база силерниң съездинерин амыччы чедиршиктерин болурун күзөп тур.

Германиянын Социалисттик чаңгыс аай партиязынын адыгы съездин партиянын болгаш чуртун амыдыралында чугула үениң түнелин үндүрүр. Марксизм-ленинизмниң революстук теориязын амыдыралга хажык чок боттандыр-бышаан, Германиянын Социалисттик чаңгыс аай партиязы экономиканы болгаш культураны тургузуушкунунга шылгарангай чедиршиктерин чедип алган. Герман Демократтыг Республикада социалисттик бүдүрүлгө харыл-заалары хоорайда болгаш ол ышкаш көздөде тергилдеп турар апарган. ГДР-нин амыччы чоннары бодунун дайынчы канналган авангардынын удуртулганы-биле социализмниң калбарган тургузуушкунун ам чедиршиктерин боттандырып турар.

Тайбынын болгаш социализмниң херээнге, нациянын үндөзүн эрге-ажыктарына шычы болуп турары-биле Германиянын Социалисттик чаңгыс аай партиязы куш-ажыкчы чонун бедиж хундуктели болгаш иделгенин чаалап алган. Баштайгы амыччы-тараачын герман күрүнери бүтү хемчег-биле быжыгларынче бодунун күрүнеринин ундандыр-бышаан, ГСЧП болза бүтү-ле демократтыг партияларын болгаш массалыг организацияларын патриотук национал фронтуга сырый каттыштырган болгаш чаңгыс аай, демократтыг, тайбынга ынак-шылдыг Германия дээш оларнын демиселин баштаан.

Герман Демократтыг Республика болза Европага тайбынын болгаш айыыл чок чоруктуң чугула быжыгдалы, барын-герман милитаризмге болгаш реваншизмге, хосталганын, демократиянын болгаш тайбынын ол эң каржы дайызына удур, немец улустун бүтү-ле депшилдеги күштөрүн демиселин бузулбас чөптөөрүп болуп турар. Герман Демократтыг Республика улустар аразына найы-рал болгаш кады ажылдажылга дээш, герман тайбын керээ болгаш анаа үндөзүлгө. Барын Берлинде байдалды чөгүмчүлдү болдурары дээш, делегейин чаа дайынчы чайладыры дээш туржуп турар.

Германиянын Социалисттик чаңгыс аай партиязы болза делегейин коммунисттик шимчөөшкенин дайынчы отряды болуп турар. Ол марксизм-ленинчи теориянын арыг болурун хажык чок камгалап, социалисттик дем каттыштырылганын чурттарынын чаңгыс эвин болгаш сырый каттышкан чорунун пролетаржи интернационализминин принциптеринин үндөзүн быжыгларын дээш идеялык демиселге жетип турар. Ревизионизмин, догматизмин болгаш сектанствонун кандыг-даа илерээшкенин удуур, социализмниң болгаш коммунизмниң улуг херээзин тилдегези дээш болурун демисели-биле Германиянын Социалисттик чаңгыс аай партиязы делегейин коммунисттик болгаш амыччы шимчөөшкенин бедиж ат-алдары чаалап алган.

Совет Эвилелинин Коммунисттик партиязынын Төп Комитетин бүтү совет коммунистеринин, бүтү совет улустун боданын илеретпешаан, немес черге — эртемниң коммунизмниң улуг үндөзүлгелери Карл Маркстын болгаш Фридрих Энгельстын төрөөн чуртуна социализмни тургузарына чыа-чыл улуг чедиршиктерин болдурган Германиянын Социалисттик чаңгыс аай партиязына, бүтү немец коммунистерге болгаш Герман Демократтыг Республиканын амыччы чоннарына чуректин ханызындан күзөп тур.

Герман Демократтыг Республиканын амыччы чоннарынын шылгаттырган удуртукчузу — Германиянын Социалисттик чаңгыс аай партиязы делегерин!

Совет болгаш немец улустарнын аразында бузулбас найырал болгаш кады ажылдажылга делегерин!

Бүтү делегейге тайбынын идеялык чөптөөрүп — социалисттик чурттарын күчүлүг демиселдеги быжыгы база хөгжүп турду!

Бистин тилеттирбес улуг өөрдивис — марксизм-ленинизм делегерин!

Совет Эвилелинин Коммунисттик партиязынын Төп Комитетин.

Совет Эвилели биле Кубаның экономиктиг болгаш техниктиг кады ажылдажылгазына

ЧИДИГ, ДЭЭШТИГ БОЛГАШ ТОДАРГАЙ СОРУГААЛЫГ ПРОПАГАНДА ДЭЭШ Барын-Хемчикте

Барын-Хемчик районун партия бригаданын СЭКП Төв Комитетин ноябрь Пленумун шийтпирлерин ажлыч чоннарын ортузунга пропагандаларын арга-органысты эгелдээр, Партия райкомун пропагандал болгаш агитация икчилдизини инициатива-биле пленум материалдарын өрөңдөр, таймлырлар метафораларын дугайында пропагандаларын болгаш агитаторларын сургалгаларын чер-чеге эрттирер. СЭКП ТК-нын ноябрь Пленумун материалдарын партия чырамышкынын системанын кичээлерин өрөңдөр-биле чегелештир, ырак черлерге база кижилерин ажылдык байдалын, өрөңдөрүн таарымчалыг үезин барымдалааш, 16 немелде болгумерини организастап тургускан.

Пленумун шийтпирлерин дугайында политика болгаш эртем билдирер дөңдөрүн икчилдизин район салбырнын кежигүнеринин болгаш партия райкомунун дурдугу аждаады чырамышкыны күжү-биле 64 кезек черлерге лекция номчутулган, орта 16520 кижиле олурдушка. Ажылчы чоннарын чурттан, ажылдап турар черлеринин аайы-биле пленум материалдарын таймлырлар тааныштырылганда 671 агитаторлар дөңдөмал ажылдап турар.

Агитаторларын аразында С. Доржу, К. Серин, («Болшевик» колхозта), Х. Биче-оол, А. Сагаан, К. Сотта («Барлык» колхозта), Ч. Чыптаа, М. Чулуун, Б. Мынчанга, Хирбэ («Шекпээр» колхозта) олар Пленумун шийтпирлерин чон ортузунга таймлырлашкан, оюу колхоз, совхозтарын бүдүргөзгөндөгү практикага сорулгалары-биле холбаштырып өрөңдөп туралар.

Партия пропагандалын дөңдөп чоруу бирге эгелдее бүдүргөзгөндөгү түнөөлөрдөн элдерин турар деп бистин партиялыктын Төв Комитетке кезээде өрөңдөп келген. Манча үндөөлөрү эки хынамчалык көрү болза, районун чамдык партия бригаданын чырамышкыны талаанын СЭКП ТК-нын ноябрь Пленумунун шийтпирлерин чон ортузунга пропагандаларын дугайында шийтпирлерин практикада болгаш агитация икчилдизини инициатива-биле пленум материалдарын өрөңдөр, таймлырлар метафораларын дугайында пропагандаларын болгаш агитаторларын сургалгаларын чер-чеге эрттирер. СЭКП ТК-нын ноябрь Пленумунун материалдарын партия чырамышкынын системанын кичээлерин өрөңдөр-биле чегелештир, ырак черлерге база кижилерин ажылдык байдалын, өрөңдөрүн таарымчалыг үезин барымдалааш, 16 немелде болгумерини организастап тургускан.

Бүдүргөзгөндөгү түнөөлөрдөн элдерин турар деп бистин партиялыктын Төв Комитетке кезээде өрөңдөп келген. Манча үндөөлөрү эки хынамчалык көрү болза, районун чамдык партия бригаданын чырамышкыны талаанын СЭКП ТК-нын ноябрь Пленумунун шийтпирлерин чон ортузунга таймлырлашкан, оюу колхоз, совхозтарын бүдүргөзгөндөгү практикага сорулгалары-биле холбаштырып өрөңдөп туралар.

Фермада 1962 чылдан бээр бөгүнге чедир 45 бызаалар өлгөн. Амдыраалдан хоорук, бора-бүдүн, эртенгей пропагандала чорударынын куржу бо-дур. СЭКП ТК-нын ноябрь Пленумунун шийтпирлеринин дугайында номчаан лекцияларын, чоруткан беседаларын санын ап көрү болза, «Шекпээр» совхозта (директору эш Шулуун), парток секретары эш Манзырчык) байдал эки мынша сагындырар. Херек кырында ажал-керектин байдалы ичидиг эвес. Совхозтун Суг-Нажаа сүт-бараан фермазында чүгүе сүт-саалдазы кудулаан эвес, харын 10 саар инектерин, 20 ажыг молдургаларын күш-дегенге ам беэин ортумактан куду кылдыр арып баксыраан. Совхоз эртен чылын районга эки дөңдү дүжүп алган. Ол кирезинде мал чегерер, инек кажааларын иштинге дөңдөр саван доо-зулган. Концентраттыг чегерер февраль 1-ге дөңдү чедер деп турар.

Анна Миньева Малышева Улуу-Хем аймагындагы ферманын өткөрүскелдер чегинде каастакчы - будукчу болуп ажылдап турар будукчу мергендиги үчүн. Анна Миньева ажил нормалын доктамад ажыг күсүдүп турар болгаш чок кылган чүдүлдерини шынар урдуян эки болур.

Мурнаксы ажилчин эртен 1962 чылды чеге-бешкында доо-зулду. Будукчу кылдыр ажал оонашкан ажил планын 120 туу күсүткен. А. Миньева чеге ажилды бешки чылды ол баар-аа эки көрүзүлгө-биле эгелдөр, хүн бүрүнү улус-нормалын ажыг күсүдүп турар.

ЧУРУКТА: Анна Миньева Малышева чаа чазал кылган деп шайфтарын будуп тур. Фото В. Лутковтуу.

Курск механизаторларынын үлегери-биле

Каа-Хем районунун механизаторлары чакы тарылгага тракторларын болгаш келээ ажил-агыш машиналарын септеп белеткээрин дүрген доор дээш социалист чырышты хүн бүрү калбартып туралар. Эртен дөртүк авартаада тракторлар септелгезини планы ажыг күсүткениге. Чүд дээш, септелгезин үнгөн чүс тракторну комиссарлар хүлээп алган. Ол болза септелгезин шынар чырышты үзүп күчүңгезин салып турарын херечин болур. Январь 10-да байдал-биле алырга, районда нинти тракторларын 67,6 хуузу белен болган.

«Коммунизмче - орук» колхозтун механизаторлары СЭКП ТК-нын ноябрь Пленумунун шийтпирлерин таанышкан, септелгезин темпизин дүргөзгөндөгү хуулааларын чүгүе күсүткениге. Мынчалаа чүгүңгезин чүгүе, тараа саалар хүлээлгелер күсүткенин утту болзос. Оң күсүткенин чыдагаанарын районун партия организациалары анализир өрөң болгаш пропагандалы амдыраал-биле, бүдүргө планнын түнөөлөрү-биле сырып холбаштырар херек.

Т. ТАЛГАНЧИН.

Дынакчылар анализтеп тур

арткан акша күш хүңгеге үлежер ужуруг түңгө чөтпейн барган. Ам канчаарыл деп айтыр колхозтун баштаар черинин кежигүнерин дүрүктөгөн. Шаңда тараа бар болгай, оңу салышай-ла деп болза оларын ооругдуулашкан. Мынчанган шаңда херек кырында чеге тараа барып деп хүңгө тодарайн абайын чылда, «оборанна», күш хүңгөгө планнамы түңгө чедир саван алганар. Ол саванкын өзүгар колхозчуларын динти хурамынга бир күш хүңгөнү төлөйри чеге болурун бадылаттырын алганар.

А канча шаңда тарааны салыгалап көрөгө, ооңу оларын «оборанна» кынылган» оранчк өзөөш болган. Оңу уламы-биле 1961 чылда колхозчуларын ажылдап каан күш-хүңгө-лерин төлөйринге 97 мүн рубль чөтпейн барган. Ол түңгө 1962 чылдын оруктамы-биле дугаар ужурга таварышкан. Мынчанган, колхоз эртен чылы-даа, бүрүнү чылы-даа күш-ажылдык акша төлөйричеге шилдер аргамч чок болган болгаш 1963 чылда-даа шилдеринин магадыллы чок болуп турар.

Кичээлден сөөлү көзөңгө колхозка продукциянын бот-үезин билдирер болурунун курдаларынын, оларын ажыгларын тодаргай чугаалашканар.

Кышкы суггарылга

Бичан январьнын чазы чүвө. Шала көжээлинтэй «Тээли» совхозтун Шатта кадарчыларындан батшаа, Неп-Сөөктүн Тейлерде хойжу бригаданын турлаанга чоюшулуп кээривиске, «Наданан бугазын» Белдик дөңмөс кара суу, чайгызы ышанш, дөла берген, шалаады агып басып чыдар болду. Ол буганы хойжу бригаданын бригадирини Монгуш Нандан болуун хойжуларыннын күжүн эвилдөөл тургаш кылган. Мынчанган совхозтун ажылчылары оңу «Надан бугазы» деп аадаржылдып азданар.

Буганы душкан-на черинден кеер аргамч болганындан көвүргүлөп көшөш, бригаданын төвүңгө келдиз. Бригадирини кады Салчан Мадыр-ооловни биле хойжу Салчан Чанзан-оол немээ олардан келген дөңдөлөрүн ийи белүңкө үзүп алгаш, силос-биле чегерип туралар. Каан берген силосту дөңдөлөрүн хоптантаным чип турарын көргөш, «дөңдөлөрүн силосту кайы хире чир-дир?» — деп, айтырдым.

— Өскөзр найнаар-даа чорбадым. Бо чылын кукуруза тарыыр дээн черивисти суггарып турдум. Мээ-биле кады чоразан, Чадаана эргелелиниң кол агроному эш Сотта кышкы «суггарылга» деп чугааны элдесине бергеш, — ол дына-ла солун чүвө-дир, чугаалап көрүңер, акый! — диди.

Аныяк кадарчы

Танды районун «Коммунизм» колхозунун келээ ажил-агыш артелинин аныяк кадарчымы Лызыл-оол Саа-хөө колхоз бүдүргөзгөндөгү муракчаларыннын бирээси болуп турар. Ол ам дөңдү чыл дүргөзүндө мал кадарып келген.

Оң үлегери-биле

Түлүш Макпалдын ады бистин республикада суралгаш алганар. Ол болза Тыванын чоочун болгаш мурнакчы саначыларыннын бирээси. Назыны улгадып, пенсияер аларада, саначылап ажылдарын ол түгүлүшкөшкан.

Сысты-Хемде тулуг мажы белеткөөр үчүстүктүн тракторун П. М. Владимиров эртен чылды чыл планын хууса бетинде күсүткөн. Ам ол «ДТ-40» деп трактор-биле хүн нормалын өзүгар 40 кубометрин сөөртүп тургаш, 60-70 кубометр анышты сөөртүп турар. Чурунта: П. М. Владимиров. Фото В. Лутковтуу.

РЕСПУБЛИКАНЫҢ МАЛЧЫНАРЫНДА Хураган-на, хураган!

Барын-Хемчик районда «Барлык» совхозтун Хөндөлөк салбырында 20 ажыг кодан чүзүн-чүзүн малдары хүр кыштагалан турар. Январьнын ажыг хүңгөндө хойжуларын кодан бүрүзүңдө чаш хураганнарнын бачмынаның чинге үнерин чингөйлөп турар алганар. Хойжуларыннын чүңгөзүн ичкөөктери нуруг мелбес: хураган-на, хураган! Оларнын дүңө, хүндүс-даа чуга-сөлдү, дүмү-дүлү-даа хураган-на, хураган! 700 ажыг хураган—баштайгы дүмүт ол. Дуржулгалыг хойжулар Х. Ууртан, М. Шырып, Х. Байыр оларнын коданнарында 120—170 чаш хураганнар немекип, эки эззиниң эптиг-эвилдөөл доруктургаларында өзүп туралар.

Алды-Ховунун марандынтыг сиртинде бора булут дег хойлар оожум өвөрлап басып олор. Оларнын соонда дуржулгалыг хойжу Х. Ууртан чүңгөзгөндө элзэн хойну кавайлашкан, олары-биле өдөккө калээзиниң улгап олур. Өздөңдө кургап өлөк, дус чөтчир, синген болгаш сула белең. Ынчанган хойжуңдүң сөткенин серген, сыны хөңү. Оң хүңгө-не олча-омантыг илзеп турарын көргөш, кадыкы Серен будуу хүлүмүрүп, белеткэн чөми салып бергеш, боду сакманшын хүлээлгезин күсүдүп кириттер.

Шолун-Ойа амдыраал бугаа ыңдыг хөгүдү болгаш солун. Ында Хөмүшкү Байырыннын моланы. Ол, кидистеп кылган чылыг, чымкан инчөөдө бир хүн дөңдү иктерини чүңгөтөп алган чорам. Оң назыны улгады-даа берген болза, төлөптүг, бүдүштүг күш-ажылы-биле совхозтун муракчаларыннын оорунда.

Хөндөлөңдө хойнуң массалыг олдээшкыны эгелзени бо-дур. Кыштын байдалы амдызында чогуңчалыг. Ынчалаа-даа берге үе мурнууоста. Ол дээрге чак. Чазын мал чөмиңерин куурлавыры эвээжээр, денгилде кудулар апарзын малчынар боттарынын практикасында билдирер. Ынчанган сорулга болза баштайгы чөдишинингерге мензөргөмөй, бүгү күштү, арга-дуржуңганы малдын чаш төлүн бүрүн камгалап алырчыңе, улуг мады менди кыш ажырычыңе салза чогуруу.

Улуг-Хем районун «УТНА 25 чылы» совхозунун № 2 хойжу бригадында коммунист Д. Доржунун моланында 120 тогу хойлар төрзүн. Оларнын хураганнары менди алдыган. Январьнын төңүзүндө болгаш февралдын ортан үезинде ийи кодан хой олдап эгелээр. Уш моланы аралаштыр оолдары кылдыр тарып бооза-дылганы чоруктамы чаш хураганнарын сайман методу-биле хүлээп ап, доруктургалыг бригаданын кини күжү шыны аныглаткыларынга дузалыг. Бригаданын бүгү хойларын коммунист Д. Зөөң-өөл тарып боозаткан.

1963 чылда бригада 100 хойга оонаштыр 100 хураганны, хой бүрүзүңдө 3 кг дүңдү алыр доога демисеип турар.

А. ДОПЧАА.

Т. АГАРБАА.

Хүлээлгезинден АНЫР

«Найрал» совхозтун Булуң-Төрөктө сүт-бараан фермазынын ажилчишчилери 1962 чылда боттарынын социалист хуулааларын алдырып-биле күсүткениге. Ферма икчилдизинде 252 тонна сүт бүдүргөзгөндөгү 274 тонна кылдыр, инек санындан ортума-биле 1260 кг сүтү саап алыр деп хуулааларын 1256 кг кылдыр, күрүңгө 170 тонна сүтү савар планын 200 тонна кылдыр күсүткеш, совхозтун дирекция чөриин фермалар аразында шилдерин кызыл туту-биле шаныткан.

Ол ферма ажил-агыш чылынын түнөөлөрү-биле болуун муракчалык саначыларын илдеткен. Оларнын аразында Ховалыг Уйуукап бодуна

бызылган 18 инектерини бирээ-эңден-не 1827 кг сүтү саап, Улуг-Хем районун муракчалык саначымы болган. Оң ийи О. Анай, Д. Норжуңма, алдан харлыг Х. Артыш олар муракчалык саначыларын олдурууда санадып туралар.

Савар инектерини семис күштү болгаш хөй сүтү калдарыларын эки ажилдан чаламаржыр. А. Аралчор, С. Кыйын-оол олар инектерин дыка эки олардын келгелер.

Ол ферманын ажилдачылары амгы үеде өвөөрттерини күрүзүндө өрөңдөп туралар.

Б. БАЙЫС.

ХОЙЖУ

Кулуунун кадар, агы болгаш эм чыгарып дөңдөп оларды шөвөр каалга таарымчалыг-даа черлер болуп ийи. Мында Улуг-Хем районун «Х Улуг хураал» колхозунун хойжуу, коммунист Сат Байн-оол чурттан, ажылдап турар.

Ол, 1960 чылдан бөөр-шөөр мал кадарып келген. Уш чыл дүргөзүндө төрөң колхозунга 1000 ажыг баш хойну өстүрүп берген.

Эш Байн-оол эртен чылдын 100 хойга оонаштыр чүс хураганны ажаап алган. Оң хойлары чайгы дөңдө Оран-Оймантын серин чайлаанга эки семдөөш.

— СЭКП ТК-нын ноябрь Пленумунун материалдарын таанышкан, чөди чылдын бешки чылында улам эки түнөөлөңдүг ажилдачыларын сорук кирдим. Кадарган хойларын хүр кыштагалат тур. Чаа чылдын баштай төртүттүң 30 хураганнын чидиргөчкө ажаап алдым. Коммунизмдин материал-техникага баазын түргөзгөндөгү хуулаа күш-ажылчы саначыларыннын бөөн турарын өөрүчүгү-дүр—деп, эш Байн-оол чугаалап турар.

Бо чылын 100 хойга оонаштыр чүс хураганны, хой санындан 2,5 килограммдан өзөш эвес дүктү алырын хойжу хүлээлгөн.

М. САНДАН.

М. МЕНДОТ.

ЫНДЫГЛАРНЫ ШЫҢҒЫ ШҮГҮМЧҮЛӨП, ШЫН ОРУКЧЕ КИИРЭЭЛ!

Артка чугаалажыг

Алаш биле Хөндөлөнни сынын чаап, кызгаары болуп тураар Кок-Арт деп артыгыш бар. Ол арт эрте шалгай тура-ла чоңун чоң оруу болуп, төсө мөгөнү дег, көргөнүп калган чыдар. Артгар черде ыңды чылары мшкш, хадымарлап, шын дикт артыгышине соок сырын, чамдыкта күштүгү дүвүзүгү хэ-боран-лаа тургулаары, алаш база-ла ыңдыг.

Бир-ле катап кырккан соок хун С. Монгуш алаш үнүп келгеш, адын баглап кааш, Бай-Тайганычче чачыккан аайы-биле, «бүвүдүтпайн кар» дээринг көргөш, улуг кара боозунун буттарын харже кире шакшылааш, таакылап олурган. Улаваанда артын өскө чүгүндөн өңүр хептиг, бир кышп шап-кырааы-биле өлчө ууктуур үнүп олурган-нын көргөш, маназгаан... Көзө-ле-ылап таныжы С. Хертек хулумду-руу-биле экилешпешан, ашындын дүшкөш, таакы солукшан. Соок мыйн, хат бөрттүн халбаннарын сымнап тура-лаа, олар мааца таакы тырым көрөжир арталыг болганар.

— Че, кайда түнү кылып, кастын ооруп, она берген чор сөөк өнүк? — деп, чугаа эрп С. Монгуш Хертеке токпак данзазын сунган.

— Ак-Довурак суурда-ла болгай мей. — Ак-Довурак че? — Ийе, ийде мен — дээш, С. Хертек адыштарын дүрбүп эжинче, «оюн айнай айтырып бар бер» дээш көргөн.

— Ажыл кижизи, ажыл шагында чоп профулаң чооруун ол, оол? — Чек, мен дүш элечем ар тигреш, аала ыштат бөр бир ма-шина алган, үнүп келдим, ам-лаа бир хонгаш өлчөмөс кээр. Элечемн ажалдаар улус болгай бис... — Аалым көшпөн бе, кажан кежердэ? — Хөндөлөндө хөвээр, чайып-на... Чамыраа болжн алган, көжүп аар мен, үргүчү артып болур-дур мен. Кызыл-Мажалыктан хунун-не авто-бус ийи катап Хөндөлөчө артырар болгай — деп, сонугуракаташ, эжин-ден айтырган:

— Сен чоп ажалдаас-лаа, хем-нер кезип-ле чоруп берген сен? — деп, черде билри эжинден айтыр-касаан-на күзелен илереткен.

— Ат кижидир мен ийин, харып—депкеш, «моюн мени байы-саап, экиргеп» көргөттирген хө-

ШКОЛАДА, башкы, куш-ансы

Түннел чүнү көргүскенил

УЛУГ-ХЕМ районун башкыларынын январь чөвүлө хуралында СЭКП ТК-нын ноябрь Пленумунун түннелдерин болгаш район школаларынын ажылы улам ийи экин-жидерини соругуларын дугайында айтырып чугаалашкан.

Районун улус өредилгенин ажалдакчылары пленумун шиптирлерин чангыс эр-сеткидиг дегкин, оон материалдарын хангызы-биле өөренимшаап, колдонч ажил-атчыларын ортууга таныштырып чорууларына идеялык киржип турарлар. Агитаторлар эштер Ак-кис, З. Аракчаа, Кудрацева, «Куткова», прокатандистер Б. Ким-оол, Т. Би-че-оол, С. Себен болгаш эскелер-лаа партия организациларына пропаган-да ажылыга дуулап, чоңун бе-дик түндүктелги чаалап ап турар-лар.

Партиянын ХХП съездинин төгүдүгү шиптирлерин амыраага ботандырышан, школаларын өредилге-кижизидилгелги ажалдарын глам акжидер талазы-биле район-ул башкылары 1962—63 өредилге-чылдын бирги чартыныда күжүн-иникиниг ажалдаанар. «Х Улуг хураа» колхозтун Кара-Талда эге-жылдак коллектив (эргелекчи Б. Ким-оол, башкызы С. Кара-кыс), үш куй улаштыр ийи чылдар чок ажалдап келген. Бирги чартык чы-лоо Ийи-Тал (директору аш Баву-Сю-рю), Эйиг-Хем (директору аш Би-че-оол) сес чыл школалары база-ла эки өредилгени чедип алганар.

Ийи-Тал сес чыл школанын коллектив хей-нигини организа-циялары болгаш ала-недер-биле бы-жыг харылазын тудуп, хей-нигини чаа эгелээкшинери-биле шко-ланын өредилге-кижизидилгелги ажалын шын холбаштырып турар-лар.

Школанын өредилге-кижизидил-гелги ажалын акжидеринге бир кол чүп болза, школа коллективн, кластык уаурткучу болгаш тус-түс эртемдерин башкылары школа бүрүгүнө ийи чылдар турбазын дээш демиседи калбартын, тодаргай хемчеглерин чорудары болур.

Чамдык школаларын коллектив хей-нигини организа-циялары даянып, ала-недер-биле ажал-ды акжидип, школада комсомол, пионер организациларына улуг кичээлдерин салып турар апарган. Башкы бүрүзү кичээлге бугу тала-зы-биле хынамчалыг белектерин, кандыг-бир теманы хун бүрүнүн ажалды-херетери-биле харылашты-рып, көргүзүп материалды ажылап, эскураларын колхоз, совхозтун бүдүрүлгө черлеринге эртерип чо-рутканын чамдык башкыларын ажал-дына белик түннелди көргүскен. Оон түннелден нити районда 54 башкылар башкылап турар эртем-деринге чус хуу өредилгени чедип алганар.

Ол чаагай черекке класс уаурт-кучулары башкылар эштер: Г. Төгүс-оол, В. Отонова (Арныкан), З. Арак-чаа, Д. Серен (Чааты), В. Попова (Хэ 2 школа), Н. Крылина, С. Сат (Балн-Кол) И. Оюн (Хайрыкан), В. Леонова (Ийи-Тал) болгаш эске-лер-лаа улус мергежилдин көргүс-кенир. Тус-түс эртемдер башкыла-рындан эштер Заманская, Зубова, Сергеева, Злобина (Хэ 1 школа), Коростелева (Хэ 2 школа), Кулашова,

нап билри кылдыр өредил-динде эвес, а оон ту-лак чок оларын кул-туралыг аажы-чанга, ком-мунизм үезини кижизини мораль-ды дүрүмүнү өрнөктөргө кижизидери болур. Бу соруга ала-не-биле быжыг харылаза чокка чедип-киниг болбас.

Байыр Сереевна интернатка доктаамал барып, уругларга чүвө аргырып, угулазап токар-ларын өрөктөн турар. Оларын нити чуртталга черинге канчаар чурттаарын, оорунарын канчаар эдерин, өрөөндү канчаар арыг-силг тургузарын айтып берип турар.

Анык башкы школага кезээ-лерде өрөнкчилерге танып, ыры азы шип өрөгөктөн турар. Школага тематикалыг болгаш оон, концерт кезөөрүн оор кижизилгези чокка эр-тин көрбөн.

Ол, нитиге ажалыг куш-ажыл кижизин эне-не бодамчалыг-биле эртерип турар. Оон бугу 19 өрөн-кичилери ус-дарган, уран-шевер-лер. Бир кичээлде класкын чугай-лаан, эске кичээлде пионер коман-данын шеверлаан, үшкү кичээлде класкын өт-херекселдерин септөөн турарлар.

Байыр Сереевна школад төгүп болгаш ботаника башкылап турар. 5—7 класкыларын 150 хире өрөн-кичилерден оон эртемине баш-гай алган киж чок. Чүге ийе оон башкылаашкыны солук, көргүзүлгө материалдарын үргүчү хергелеп, эртемдерин амырдал-биле шын холбаштырып турар. Ам ол Кызыл-да куруненин педагогика институ-дунун 4-ку куруунда бот-өредил-ге-биле чедипкиниг өрөнөп тур-лар.

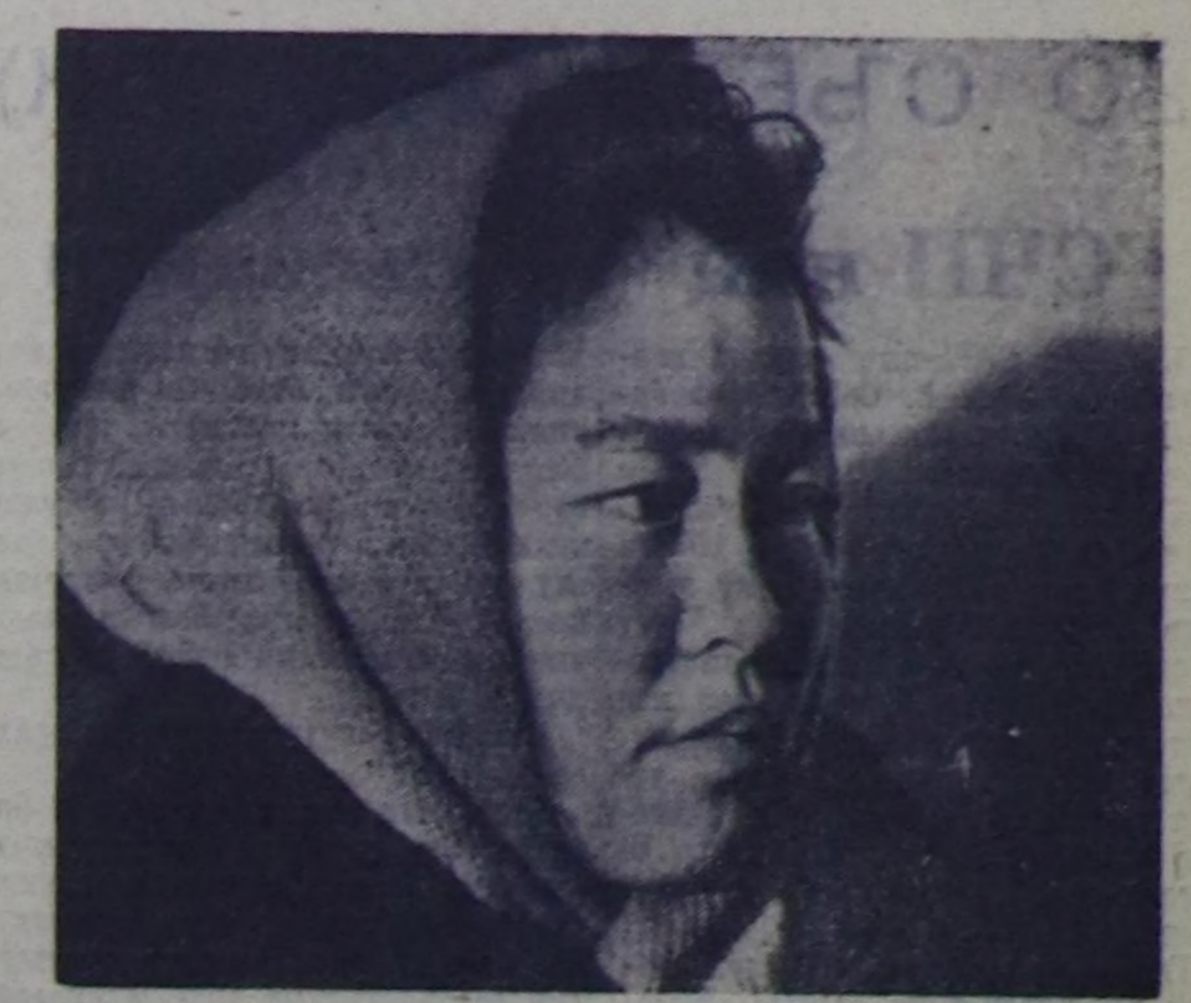
Байыр Сереевна школад төгүп болгаш ботаника башкылап турар. 5—7 класкыларын 150 хире өрөн-кичилерден оон эртемине баш-гай алган киж чок. Чүге ийе оон башкылаашкыны солук, көргүзүлгө материалдарын үргүчү хергелеп, эртемдерин амырдал-биле шын холбаштырып турар. Ам ол Кызыл-да куруненин педагогика институ-дунун 4-ку куруунда бот-өредил-ге-биле чедипкиниг өрөнөп тур-лар.

Байыр Сереевна школад төгүп болгаш ботаника башкылап турар. 5—7 класкыларын 150 хире өрөн-кичилерден оон эртемине баш-гай алган киж чок. Чүге ийе оон башкылаашкыны солук, көргүзүлгө материалдарын үргүчү хергелеп, эртемдерин амырдал-биле шын холбаштырып турар. Ам ол Кызыл-да куруненин педагогика институ-дунун 4-ку куруунда бот-өредил-ге-биле чедипкиниг өрөнөп тур-лар.

Байыр Сереевна школад төгүп болгаш ботаника башкылап турар. 5—7 класкыларын 150 хире өрөн-кичилерден оон эртемине баш-гай алган киж чок. Чүге ийе оон башкылаашкыны солук, көргүзүлгө материалдарын үргүчү хергелеп, эртемдерин амырдал-биле шын холбаштырып турар. Ам ол Кызыл-да куруненин педагогика институ-дунун 4-ку куруунда бот-өредил-ге-биле чедипкиниг өрөнөп тур-лар.

Байыр Сереевна школад төгүп болгаш ботаника башкылап турар. 5—7 класкыларын 150 хире өрөн-кичилерден оон эртемине баш-гай алган киж чок. Чүге ийе оон башкылаашкыны солук, көргүзүлгө материалдарын үргүчү хергелеп, эртемдерин амырдал-биле шын холбаштырып турар. Ам ол Кызыл-да куруненин педагогика институ-дунун 4-ку куруунда бот-өредил-ге-биле чедипкиниг өрөнөп тур-лар.

М. ЭРГЕП.

Изыл хоорайнын харылзаа конторазынын телеграммалар таралдыр милдизинге үш чыл бурунгаар анык күүс Оюн Толзатмаа ажалдап кирген. Даандырган ажил-херети күүсөдиринге ол дынчангыр болгаш биче сөтилдиг. Эрткен маш чылдарын дугузунда Оюн ажалын багай дитрээш. Эни ажалдыг почтачыларын бизирзинге ол санадып, коллективтин хүндүткөлини чаалап алган. ЧУРУНТА: Оюн Толзатмаа.

Херээженнерин будурүлгеге киржилгези

Бистия районун колхозтарына болгаш совхозтарына ажал-агы-ый аяны-бүрү адырларында 2085 херээженер ажалдап турар. Оон иш-тинде: 164 кижиз саанчылар, 193 херээженер туудуга, 248 херээжен-ер нога ажалында болгаш оон-лаа өскө.

Боттарынын ованшкан ажалында улам-на мергежит, ак-сеткилдиг ажалдап турар херээженнерин са-ны чыл келген тууду-на өзүп тур-лар. 1962 чылдын бирги чартында республиканын эки саанчыларын-дын саныга бистен 22 кижиз кир-ген, а ийги чартык чылда оон-лаа хей саанчылар планын ованшала-рын ажал күүсеткилден. Бистин саанчыларыныс А. Ведром, З. Кар-ташова, Ф. Поршеница («Межег» совхозта), Оюн Чечек (дуржак-станциясында), Монгуш Кара-кыс («Тийелге» совхозта) болгаш эске-лерин-лаа аттары республикада бил-дингир. Бисте-он эки биче ажал-чылары — дуржак станциясында С. Руфина, «Тийелге» совхозта Мон-гуш Долгар.

Бай-Хаактын үлөтүр комбина-цияда даарыла пегини улус мас-тери Палушкына, херээжен хеп дааракчы Галина Сат олар даар-пур хепти аны шынарын чедип ап, куш-ажылдын бүдүрүчүлүгүн бе-дикти туураалар.

Эрткен чылдын декабрынын төп-чүзүндө районун харылзаа конто-разынын херээженеринге өөрүчүк-чүлү болган. Комсомол кыс Галина Иконникованын удурткан бригадасы коммунист куш-ажылдын бригада-зы деп билик атты чедип алган. Олар чонга эзелде-аянлап, ованшкан ажал-дына харыскалгалыг, өг-бүдизинге үлөгериг чурттап, ажалдап турар-лар.

Районда шупту 21 школа бар.

Нижизидилки Салчак

Тээлинин уруглар аслизини кижизидилкич. Салчак Куске өстүрүп кижизидил турары бичи уругларга элтиг-ээлдек болгаш оларын ийи-шылдын чаалап алган. Серже Шеле-пов, Салчак Белек, Маша Иргит бол-гаш оон-лаа эскелер азырап өстүрүп турар убагында көчүгү ынак, «оон харылбаатар.

Бичи уруглар-биле улус ажалдаасар кижиз мен. Олар уруг-туу шимээ-лааш удуруп, хеделген турар. Ийи-лаа болза оларын оозунга черле дүвөкөнмес мей—деп Куске чугаалап турар.

Районун улус өредилге-кылдын (эргелекчи М. М. Даржаа) методикн ажалыг эвээш кичээлгелги салып турарын база чамдык черлерде (ылангыл Дөп-Терезин школазыда) башкыларын амырдалыч сагыш салбайн турарын сангт бергендер демгелээттерин.

Болгаш, 2-ги улудуна кол сорулга —ол багай демгелестери уаурттары турган. Ийичанга ийи улудуну эргезинден тура-лаа багай өрөгөн уругларын ала-недери-биле беседа-лаарлык, оларын кичээлдерге өлүр-жүрүчө чаалап, класстар тураларын эртергелерге ала-не комитети боттук дуанын башкылар коллектив-лге чедирген. «Уругларын өг-бү-дизге кижизидери» деп темага баш-

даалгалар бээрге күүсетпес, кичээл-дерге чаалага келбес, школа-биле кошкак харылаалыг, уругларын өредилге-кижизидилгезинге сагыш салбас, оон уламзында уруглары кошкак өрөнөп турар Дайгыр-оол, Аржын, Догбал, Борбай-оол, Казаан, Каваа мшкш эштер ам-лаа бар. Олар-биле ажалды моон сонтаар улам акжидер бис.

Ийи ажалдар талазы-биле бистин ала-не комитетинин эгелээш кижизидилгези ала-недери-биле бистин эртен 1961—1962 өредилге чылдында талгаа 2 уаа организатив шөфтөшкенин кылып, 300 ажалды кубометр мшты халаска белеккаан, чаа туттуган школанын 750 дер-белчии метрин иштүктүрүлөп, 800 дөрбелчии метрин база-ла халас чуртайлап бергенер. Ол-лаа бугу ажалдарын кылганын школага 400 ажалды рубльди камнап алыр арганы берген.

Ч. БАЙЫР.

С УУК КАРА Анык башкы

Өске бугу класстарда мшкш, Байыр Сереевнанын класкын өрөнкчилери багайларын чамдыкта алгылаптар. Ийи таварылаа Байыр Сереевна ол өрөнкчилерин эртер-кеш оон башкыларын чоруп каар. Эчки кижизин ааргынын чылдага-нын тодаразы мшкш. өрөнкчилерин чүге багай демлек алганын башкы база-ла мшчаар илердик: кичээл калатпастан бе, ному чок бе, башкыныга кандыг-бир таарымча чок байдал болган бе база оон кан-дыг арталар-биле эдерин ала-не-биле мшвалыга сумелжир. Ийичанга оон ала-не-биле харылаазы быжыг. Ол, ала-недериин башкыларын кудумчулар аайы-биле недела сайында кезип турар. Ол чораш, өрөн-кичилерин чүге өредилгезин со-нуургаар эвес, а оларын арыг-ше-верин, ажал-чангы, өш-өрү-биле найыралын база чугаалажыг. Чи-жээ, кокта чаа С. Монгуштун бажынында баргаш: «башкынын ка-лаан чугайлар сиедер, солун чагы-дып алган сиедер бе, огулар Борис эртен неделада чүге чунар бажы-навалды?»—дигилеп, оон-биле бесе-далыг чуртталга. Чүгөл ол эвес, пар-тия болгаш чазактын чоңун мур-нуна салган соругуларын база ийи-ниги, даштыкы байдалар дугай-ы Байыр Сереевна ала-недерге та-ныштырып чорур.

Башкы Ооржактын ала-недер-биле быжыг харылаазы тууду-бу-ры таварылаа эвес. Ала-не-биле бы-жыг харылааза чок башкы класкында өрөнкчилерин багай чок кылдыр өрөтөс-лаа, оларын бугу тала-биле эки кижизидил шыдаас. Башкы-нын соругулаа—келер үенин сал-гакчалын чүгөл бижип, номуң, са-

М. САНДАН, колхозта парткомуну бөрө кежиүвү.

Анык башкылар өредил-динде эвес, а оон ту-лак чок оларын кул-туралыг аажы-чанга, ком-мунизм үезини кижизини мораль-ды дүрүмүнү өрнөктөргө кижизидери болур. Бу соруга ала-не-биле быжыг харылаза чокка чедип-киниг болбас.

Байыр Сереевнанын удуртп турары 6 «б» класста 19 оолдар болгаш уруглар өрөнөп турар. Олар бирги болгаш ийги улудуна-ра чангыс-лаа багай чөк, чус хуу өрөнөттерин.

ШКОЛАДА чангыс-лаа ол клас-се чүге ийи эки өредилгел-тиг? Азы ийи шупту эки өрөн-кичилер чылг берген ол бе. Чок, бо класста эске класстарын өрөнкчилерин мшкш, билгелерин болгаш чанчыларын көнүчү дур-ген-лаа, оон оожум-лаа, улуг хуш-биле, элзеп үенин дургузунда-ла шиптегизин алыр өрөнкчилер бар.

Ол бугу—башкынын чүткүлдүгү күш-ажылынын түннелди-дир. Ол кү-женишин чүгөл улуг түннелди чокшудан оларда эвес, а үргүчү-лүн, хун бүрүнүн күш-ажылы болур.

БО СЪЕЗД ОНЗА УЖУР-ДУЗАЛЫГ ГСЧП-НИҢ VI СЪЕЗДИЗИ АЖЫТТЫНГАН

БЕРЛИН. СЭТА-нын тускай корреспонденттери В. Селиверстов биле Е. Башмаков олардын дамчылып турары болза:

Герман Демократтыг Республикасынын ажалчы чоннары январь 15-тин хунун улуг байырлардын хуну кылдыр манап келгенер. Азаз бүгү республика үр уеде белеткерин турган. Ол байыракта чоокшулап кел чыккан хун бурзун немец ажал-шучкер чаа-чаа тилдегелер-биле улук турган. Германиянын Социалисттик чагыс аай партиязынын VI съездинин ажыттынар хунуну келтире бер.

Герман Демократтыг Республикасынын хей-ниитинин чагыс эп-сетки-биле демделген турары-биле аларга, бо съезд онза ужур-дузалыг болур, чүге дээрге. СЭКП ТК-нын Бирги секретары Н. С. Хрущев баштаан Совет Эвилелинги Коммунисттик партиязынын төлөөлери оон ажылынга кирди турар.

Фашизмге улур чоралн кижик-Вернер Зеленбиндер аттыг, 4 муз ажыг олуттуг аажок улур деегем заага съездиге келгенер долур олур-рупкан. Партия болуун дээр оол-дар, ымытарын съездиже чоруткан. Делегаттарын арамында — бугу-руделерин болгаш улусчу будурулга черлеринин ажылычынары, көдөз ажы-агый будурулга кооператив-ринин кижигүннери, будурулгенин

чаарткычылары, куш-ажалдын ма-нини өскө-даа удурукчулары залга кырылар, немец ажалчы шимчээ-кининин хоочун кижилери, күүне болгаш хей-ниити ажалдакчылары бар. Барынын Германиянын ажалчы чоннарынын төлөөлөклери база олуржуп турар. Даштык чурттар-нын 70 коммунисттик болгаш ажал-чын партиязынын төлөөлери съездиге келген.

Съездиге сонугураг бүгү делегейге аажок улур.

Съездиниң ажыдып чырыдып би-жири-биле даштык парлаганым, радиоонун болгаш телевидениенин дык хей корреспонденттеринин, оон шинде капиталисттик чурттар-нын парлаганынын төлөөлөклери-нин мында чеде берген оо дугайын херечилек турар. Съездинин болу-турар залын байыраал шинчи кири-шимжөө: делегейнин ажалчы шим-чээкининин кызыл тууг, Герман Демократтыг Республикасынын күрчө-туктары, съездинин улуг сүдөй-кызыл өсте К. Маркстин, Ф. Эн-гельстин болгаш В. И. Лениннин чуруктары. Коммунисттик болгаш ажалчы партиязанын чагыс аяны быгылаар, бүгү немец улустун кел-ди чырыкчылыгы үеи дөөн, соци-алисттик идеяларынын тийдеген дөш демисежир деп кыгырып турар долурар.

Эрттенгиң 9 шак. Вальтер Уль-брихт, Отто Гротеволь болгаш ГСЧП-

нин өскө-даа удурукчулары залга кырылар. Олар-биле кады СЭКП ТК-нын Бирги секретары Н. С. Хрущев, акы-дунма комму-нисттик партиязанын төлөөлөклери. Адыш часкаашкыны димиреп үнгөн. Шутту туруп келген.

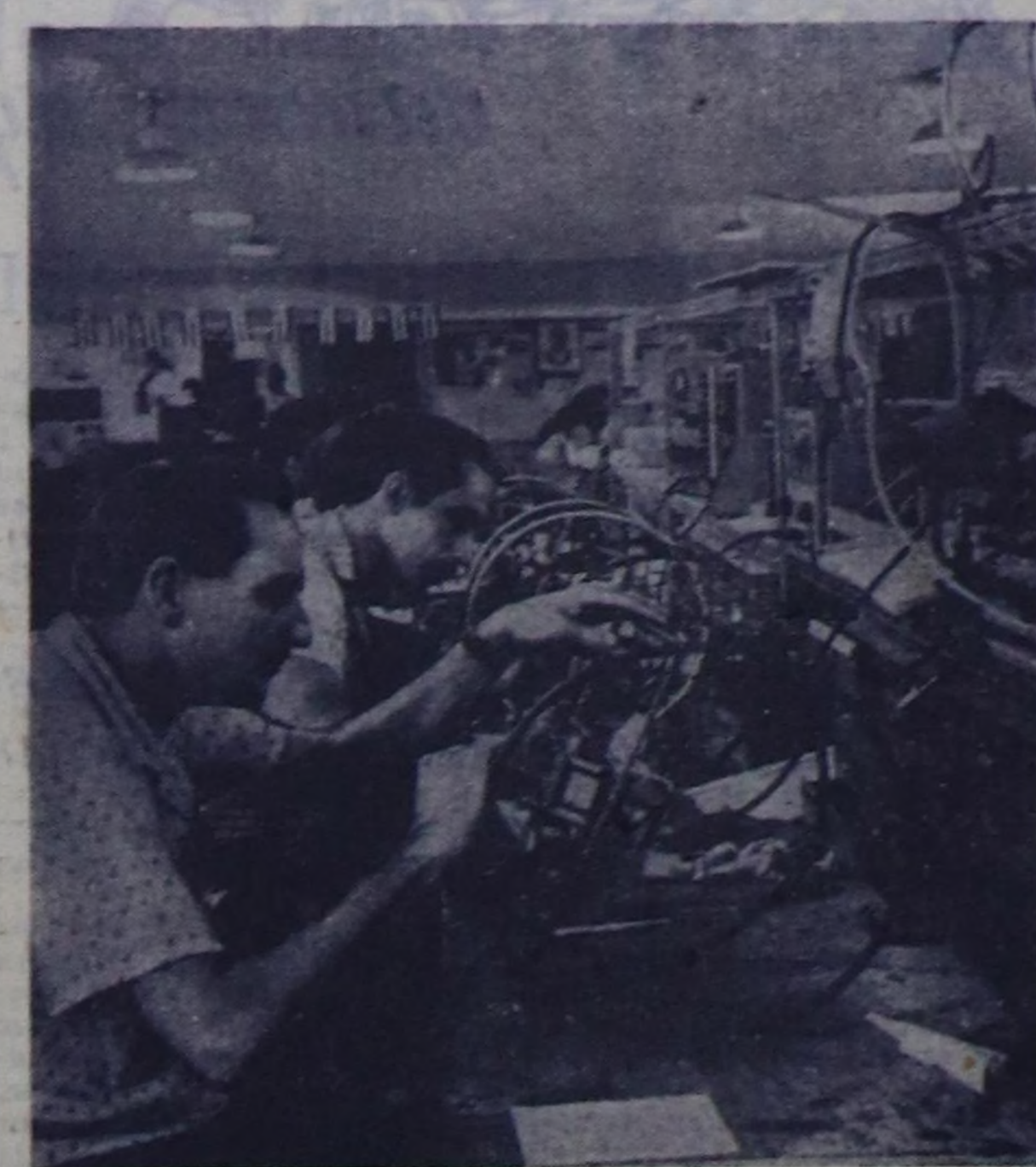
В. Ульбрихт ГСЧП-нин VI съез-динин ажыттынганын чарлаан. Эш Н. С. Хрущев баштаан Совет Эви-лелинги Коммунисттик партиязынын төлөөлөргө ол чыгып байыры ке-дирген. Залга үргүлчүзөн адыш час-каашкыны база катан димиреп үн-гөн. Съездинин киржикчелери акы-дунма коммунисттик болгаш ажалчы партиязанын төлөөлөргө илги байыры чедирп турганар.

Съезд президиуму сонуп, съездиге көр даразында айтырылганын бардылаан:

1. Германиянын Социалисттик чагыс аай партиязынын Топ Комитеди-ниниң өтсөдү болгаш Топ ревизия ком-миссиясынын өтсөдү (бо ийн өтсөд-тарыне делегаттарга бижимеи-биле таралып берген).
2. «Социалисттик программазы болгаш Германиянын Социалисттик чагыс аай партиязынын төөгүлүг сорулгазы» (илеткечти эш В. Уль-брихт).
3. Германиянын Социалисттик чагыс аай партиязынын Уставы (илет-кечти эш З. Хонекер).
4. Топ органнын сонугуру.

Социалисттик программазынын болгаш Германиянын Социалисттик чагыс аай партиязынын төөгүлүг сорулгазынын дугайында илеткели Германиянын Социалисттик чагыс аай партиязынын Топ Комитединин бирги секретары Вальтер Ульбрихт кылган.

КУБАДА РАДИОТЕХНИКТИГ УЛЕТПҮР

Гаванадан 17 километр черде радиоприемниктер заводу туруп турар. Ол заводту найралчы Польшанын тускай эртенгилеринин дуура-биле туткан. Бүдүрүлге «Антиляно» деп марканын радиоприемниктерин чыны эитерин чорутуп турар.

Радиоприемниктерин болгаш телевизорларын каш-каш чаа хевирлерин бүдүрү амы уеян заводунун туудун аа доозуп ту-рар.

Чурукта: аппаратураның хынаадызы. Фото Пренса Латина—СЭТА-нын.

Ленинчи шаңналдар талазы-биле Комитеттен

ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин чанында чечен чогаал болгаш уран чуул талазы-биле ленинчи шаңналдар Комитеди-нин көрүп турар кандидаттары-биле хей-ниитини калбаа-быле таныштырар дээш, 1963 чылда ленинчи шаңналдарын тып-сыры-биле киирген уран чурулганын болгаш графиканың чо-гаалдарынын делегезин айткан.

Делегелге хунунун-не ССРЭ-нин Уран чурулгалар академия-зынга (Кропоткин кудумчузу, 21) 12 шактан 19 шакка чедир ажык турар. Дыштаныр хуну—понеделник. Кирери халас.

В. В. Кузнецов Гаванада

ГАВАНА. (СЭТА). Кубаның даш-кы херектер министринин бирги орадакчы В. В. Кузнецов мында че-де берген.

База катан Куба

ВАШИНГТОН. (СЭТА). Күүне се-кретары Ракс болза Куба дугайында айтырыгын төлөөклөклөр пала-зынын даштыкы херектер талазы-биле комиссияга чакыды-биле үш шак дургузунда чугаалап келген.

Ракс «инспекцияны ук черге» чедип алыры тургүлчүлөргө ку-зелин комиссиянын кижигүннерине илереткен—деп, хуралдын сонда комиссиянын даргазы конгрессмен Морган меделгезин.

Хөлезиленикчилерни чылча шапкан

КАИР. (СЭТА). Мариутин району-га Йемен кызыгары артып кирери орадакшан хөлезиленикчилерини отряды Йеменниң болгаш КАР-нын шериглери чылча шапкан деп, солун-нар дыналып турар. Тулчушкунга хөлезиленикчилерни 65-жи элтир-кен болгаш 30-ин багдаттарган. Хей санын 600-чепески болгаш өс-чөмөккү хунаап алган.

СОВЕТ КИЖИЛЕР ЫНДЫГ БОЛУР

Сат Дарыймаа — чеди ир-ри-ниң иези. Ол сөөлүг уеже че-дир-ле совхозтун ажылында идекпейлик киржип келген. Кышкы үеде кадымы кошкак болганы-биле ир-ри-ларын азы-рап олурар.

Чоокта чаа база бир тавар-рылга оон ак-сеткилдиг чорчу-ниң херечиси болган. Кежээ-ликтег апаранда Дарыймаа бир-ле бажыга чораш чанып олурарда орукка шокор песте ораал каан чүве чыткан. «Чу-ку мынчаар таптан тургаш ша-рып каан чор» дээш, ол кээр-ген көргөн: 280 акша болган. «Хөөкүй амытанын, ыча ак-шазын каапкан—бергеден ки-жи-дир» деп, ол кээргеп бо-данкан. Оон ээзин суралап келгилге жоказы Б. Долгар болган. Ындыг якызы-биле ак-сеткилдиг совет ие кады-кожа чурттал турарларын хунду-келин чаалап алган, совет ки-жилер арым-нууру ары болур дээрзинге ол бодунуң ажы-төл-лүн кижизидип турар.

А. ДАГБАЛДАЙ.
«Улуг-Хая» совхоз.

Хээли алыкчыларын шииткени

Горький хоорайда Ульяновский болгаш Горькийнин автоавтомобиль-дин каап турар автомашиналарын геология партиязынын таарыштыр-улар материал-техниктиг хандыры-га контролап бар. Оон начальниги Н. Ефремов албан дузаалын ажы-лап алгаш, Ростов, Баку, Караган-да болгаш өскө-даа хоорайларже мын-дыг телеграммаларын чоруткан: «Авто-машиналарын дүрген алыры чугу-ла болганда оларын заводтарынын чола-чыларын чогуур черлерин чедирп тургузу. Чолаачыларын эртен кел-бүрүдүңге-ле 1 рубль төлөр эркин».

Машиналарын чогуур черлерге че-диргенин өртсөн ындыг арга-биле улгаттырган, Н. Ефремов болгаш ил-женер А. Егоров олар машина че-дирген чолаачы бурзуларын 500-тен 1000 рубль (аргы акша-биле) чедир хээлини ап турган. 1958 чылдан 1962 чылга чедир Н. Ефремов—77, Егоров—36 катап хаалы алган.

Горький областың суд коллегиязы социалисттик хоюдурун тур, хаалы ап турган Н. Ефремов болгаш А. Егоров оларын херсөө көргөн. Н. Ефре-мовтун херсегини хавырбышаа, дээш төмөгү-биле—боолап «дүрер деп шийткен. Ефремовтун илсикей-лик дузалакчыны А. Егоровтун херсегини хавырбышаа, 15 чылда хө-тайгалын казып шииткен. Шийтти-геринерге хаалы берип турган чола-чыларга харысалга көргүзөр-биле келгилге херсөө кылды эгелей берген.

ГОРЬКИЙ. «Совет Россия» солунунун корр.

ТАЙБЫҢ БОЛГАШ ДЕПШИЛГЕ ДЭЭШ

БЕРЛИН. (СЭТА). Январын 15-те Берлинде ажыттынган ГСЧП-нин VI съездин — Герман Демократтыг Республикасынын парлаганынын кол темасы болуп турар. Берлинде де-мократтыг солуннары ол хун байыр-дал шимчээлери-биле үнгөн. Төгүлүг съездинин делегаттарына болгаш ажалчыларын илги байыр чедиргени-нин өстөрүн оларын бирги арич-нарынга парлаан. СЭКП ТК-нын Бирги секретары Н. С. Хрущевка баш-тапкан СЭКП-нин төлөөлөрүн Бер-линде чеде бергенин дугайында өтсөдү «Нейсе Дейчланд» солун бирги аричнга «СЭКП биле ГСЧП-нин быжыг чагыс аяны көргүзү» деп аянын аада-биле парлап үндүргөн.

«Нейсе Дейчланд» солунунун му-рунку чулунда бижип турары бол-за: социализмни калбаа-биле тургу-зарынын чаа үе-чазында инитиле-ди болгаш күртүрүн, экономикаын, политикаын, культураны тасжүрө-риниң талазы-биле хемчегдери тодар-гайлаан турар чаа программаны ГСЧП-нин VI съездин хулап алар. Немец ажалчы агындын револю-тук партиязынын программасы оон-биле кады бүгү немец улустун на-ционал программасы болур. Бары-негерман империалисттер амыг үенин эд-не негелдегил айтырылганын харынын берип шыдастар. Эжаз-тен чоруткун болгаш чепсегденши-киннери эндере бүдүренинч про-

грамманын өскө программа олар-да чок. Бастың программасы—ол дээрге тайбын-дыр. Тайбынын, хо-сталганын болгаш кижик төрегетени-нин депшилгенин ужуң соци-ализм тилээр.

Съездиге хей-ниити организа-цияларын болгаш демократтыг пар-тияларын чорудуп турар хей санын байыр чедиршиктерин ГДР-нин парлаганын парлап үндүрүп турар.

Герман тайбын таарыштырты-ланын болгаш барыш-берилин айты-рынын шийтирлөөринин сорулгада-рынга улам ынайгы бажынары ГСЧП-нин VI съездин чугаалажып көөр деп, чурттуң эи-не массалыг организаация — Демократтыг Гер-маниянын национал фронтуну болу-нун чедирген байырында онаалып демделген турар. Эи-не негелдеп ол айтырылганын чугаалажып көөр чо-руу съездин делегейге улуг ужур-дузалыг болдуруп турар.

Хостуг немец профессорлери-нин каттыжымшынын, хостуг немец аныктарын эвделди. Германиянын национал-демократтыг партиязы, Германиянын либерал-демократтыг партиязы, ГДР-нин Христиан-демо-краттыг эвиледи, демократтыг та-раачын партиязы, республиканын хей-ниити организаациялары база-ла съездинин делегаттарына байыр чедиршиктерин чорутканар.

Американың херээженнериниң конгресинде

ГАВАНА. (СЭТА). Американың херээженнериниң конгресин бодунуң аялыгы Гаванада үргүлчүлөп турар. Европаның, Азияның болгаш Афри-каның дык хей чурттарынын херээ-женер төлөөлөрүн төлөөлөклери конгресиниң пленарныг хуралдарына санал берип тургаш, хуралдык че-ректин ханызыдан байыр чедирип, оон сорулгадагы эл-сеткил катты-штырып турарын илерейтээ.

Тайбынын Бүгү-делегей Чөвүлели-нин кижигүнү, тайбынын болгаш улустарын бот-догунаашкынын камгалап талазы-биле куба шим-чээкинин президентини, Гавана университеттин ректору Хуан Мари-неу Тайбынын Бүгү-делегей Чөвү-лелинин мурунунда конгресске байыр чедирип, дайынчы империалисттик күткүчүлери шийтирлөгү бурдуу шыккан.

Чепсегденшиктерин бүгү-ниити бол-гаш бүгү дүжүрүн бүгү улустар-нын даштык болгаш бирги черге-нин сорулгазы болур деп Маринелю-чугаалаан. Бо чагаай эчс-сорулгага

бүгү күженишкенириниң болгаш күжүлүстү салыр ужурулгусу бол-ду.

Совет херээженнериниң төлөөклери-ни Зинаида Федорованың байыр че-дирген чугаанын улуг сонугураг-биле улукта. Төлөөлөр «Фидель, Хру-щев,—силер-биле кады бис» деп йор-рэддерин чагыс ай салып турган. З. Федорова мурунку И. Су-шековтун ийн ажалы—Фидель Кастро-нун чуруну болгаш «Кубаның анык-чалызы» деп чурукту совет херээженнерин мурунунда конгрес-ске белек кылдыр берген.

Делегей херээженнериниң демо-краттыг федерализминин мурунунда ол, федерациянын секретары румын Елена Вилкоун конгресске чүве чу-гааала. Тайбын болгаш улустарын аас-кежени дээш демиселге херээ-женин сыйрып каттыштырар деп Аме-риканың херээженнерин ол кийгырган.

Куба херээженнериниң федерация-нын даргазы Вильма Эспино Кубада херээженнериниң байдалынын дуга-йында илеткели кылган. Куба рево-люцияның чедиршиктеринин болгаш 400 муң кире кижини каттыштырган

федерацияны ажал-чорудулганын дугайын ол тодаргай чугаалаан.

Куба революцияны боой тулар дээр империалисттерин кара сагыштыг болгаларын социалисттик лагериниң чурттарынын биргилеге Совет Эвилелинин ий-шанада көргүскен акы-дунма дуулашкыны үеи шапканы-нин Вильма Эспино меделгезин. Деш-чилениң бүгү күштеринин чагыс аяны быгылаар, тайбын дээш илсик-кейлиг — демисежир деп конгрес-тин төлөөлөрүн болгаш ажалчыларын ол илеткелинин түксиледе кийгырган.

Американың чурттарынын төлөө-лөр конгресске санал берип турган, Совет Эвилелинин, социалисттик өскө-даа чурттарың болгаш нейтралдыг күрүмелерин тайбынга ынакшылыг политиказынга байыр чедирип, ре-волюстуг Кубага дузаламчынын, деткимениң улуг ужур-дузалыгн дем-делген турганар.

Конгресстин ажылы херээженер-нин чагыс аянын, интернационалчы найырларынын лозунунун алаа-биле база тайбынын салым-чолу дээш ханы дүвүрээниң байдалында эр-тип турар.

Австралия ажыл чокталыр чорук

КАНБЕРРА. (СЭТА). Эрткен чыл-дын декабрыда Австралияга ажал чок 101,248 кижик дашылатынган деп, кызыл министр Макмагон ме-делгезин. Эрткен ай-биле деңизге, чуртта аажы чок кижилерин саны 20.000 кижик көвүдөр. Школа до-зуп үнгөн кижилерин саны-биле аажыл чоктар көвүдөп турар деп, ми-нистр чугаалаан. Австрали солунна-рын демделген турары-биле аларга, аажыл чок кижилер январьда улам көвүдээр.

Чомбе дүжүп берген бе?

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Дипломаттыг кижилерден адынган мезделери барымдалааш, ЮНИ агентиледин корреспондентинин Солсбериде (Мурну Родесия) дамчылып турары-биле аларга, Катанганың «президен-ти» Чомбе КНО-нун шериглери-нин мурунунга бодунуң дүжүп берип турарын январь 15-те Колдзегте чар-лаан.

КНО-нун чингине секретары У Танга болгаш Конгонун премьер-министри Аулаага чоруткан бажы-теринге Чомбе «Конгондан Катанга-ны башкалардын турган чорук до-зулга» болгаш бүгү жокуга ынап-

бар чорутурун бүтүн хостуну «КНО-нун шериглеринге тыпкан тур-маны» деп меделген дээрин дына-дыкта чугаалап турар.

Мөөн-биле кады, бир аяс төп ча-зак оон тулуп хоругулаз деп мага-дылаалы бар болза, Элизабетвилде оон келгилге күзелин Чомбе база илергейлээ.

Илчала-даа Катведде (Сонгу Ро-десияда кызыгаар хоорай) келген ас-ке диндилериниң өзүлгөрү ЮНИ агентиледин корреспондентинин дамчылып турары чүд дээрге, Чомбе база катан Сонгу Родесияга чоруй барган чадап чок.

НАИЫРАЛДЫҢ БЕЛЭЭ

РАНГУН. (СЭТА). ССРЭ-нин Бир-манда элчини А. М. Ледовский Совет Эвилелинин дузаламчыны-биле тут-кан технологтуг институтка Совет чазактын белээн—1500 номугу биб-лиотеканы дамчыды берген.

Номнары дамчыды бээринин байыраалдыг хуралы болган инсти-туттун хуралдар залына башкалар болгаш студенттер чыгылган. Инсти-туттун ректору профессор У. Ен Мо Совет чазакка өөрүп четтиришкенин илергейлен, чүве чугаалаан.

КОРГУУШКУН НАМДААНДА

СЭКП-нин төөгүлүг XX съездинин шийтирлөөринде «онун орту-зунда идеология ажалды күштелди-рини чугулап көргөн. Оон-биле хомбаштыр кижиге чүдүр чоруктуң кайы-йире хоралык болганын сойга-лап илереткен болгай. Бо темага совет чогаалчылар болгаш шулукчу-лар сөөлүг уеде сазыш-сеткилдик ханымыларын кээр, өзгөчө өзгөчө чогаал-дарын бижизинер. Ук чогаалдар кижиге чүдүр чорукту сойгалар, оон хоразын амырларчы хорук чижек-тер-биле дамчыткан турар. Ындыг чо-гаалдар П. Капишаның «Коргууш-кун намдаанда», В. Конечскийниң «Радист Камушин дугайында тоор-жу», А. Твардовскийниң «Ибрактин мряччье», Иван Стадинокотун «Ки-жилер кезгөн-бурганнар эвес» дээш оон-да өскө чогаалдар ханааржыр.

Бо номнары номчуруу, бети дээр-ге идеологият пропагандага чижек кылдыр ажыглары солун болгаш чу-гула.

Петр Капишаның «КОРГУУШКУН НАМДААНДА» деп романы аҗ са-мында үнер «Нева» деп литературалык болгаш политиктиг журналдың 1962 чылда чыгын 8 болгаш 9 дуураалары-на парадтыгган. Оон допчу ук-казы мында: Романский кол маадыр-лары Кирилл Коцеваго биле Ирина Болышинова оларын өг-буленди аас-кежи каңаан: өг-бусениң чараш-каазы—бичин Димка торуттунер.

Улаваанда делегейин ийги дай-нын оларын аас-кежиткип чурт-талганын доктар болу берген. Төр-рэн чуртун камгалап хундулуг хү-дээлге оларын атылаандыртыр Кирилл биле Ирина — кайызы-даа

ужудукчу, Кирилл Сонгу-барыны фронтуга, а Ирина Мурнуу талага—дайынчы шүргөдөклөр ужудукчу-лары болуп турганар.

Бир-ле хун сески шүргөдөкчинин өкпөжиге Ирина Болышинова биле Юля Леукова бодунуң дайынчы хү-дээлдерин күксөдип чораша, дедир хуп келбейн бар.

«Кирилл дүвүрээниң чагааны ал-гаш, Ирина өлгөн-дир деп бузурге алдып, фашистерден оон өжөөниң негезин шийтирлөгөн аар. Димка дугайында сазыш салырын оон эжи Ян Ширас хүлээн аар.

Хей улаа маадыртыг тулаушкун-нарын түксиледе, эжишкелер Кирилл биле Ян Ангил короо ужур чүдүлүм дээш шаңналы—«Дизей-си» медалды алыр база Совет Эвилели-нин Маадары деп бедек атты чедип алдылар. Даразында тулаушкунга Кирилл маадарлы-биле өлүр.

Сески шүргөдөкчинин өкпөжиге Ирина биле Юля белин төнгөйи-ден дайынчы дөксөдөкчине сама-десту медал-чагай кондуурттар аргалы болган. Туттурушкун. Олар-нын эш-өрүндөн оолашап, кымын-да билбези амырларчы эгелээр. Тут-турганар турган «Дора» деп кон-калагер фашизмдин дөксө чок хилин-дег «човуладын» корум-чурум киткен турга-ла, коммунист Ирина Болы-шинова туттурушкуннарын ортузунда чажыт болдурут организастап, улустуң хосталгаже чүткүлүн оттуртуп, демиселни уламчылап турар. Конкалагер-нин чакырчазынын каразымы-биле арастандыг эттеп-эриилээшкиге Ирина болгаш оон өөрү таваржыр. Ылчала-даа олар боттарынын ком-

мунистич чакылмыш чогуң көргүзүп, туруштуу-биле шымажып эртер. Чүг-лө ишти тынчын Болышинованы хо-ругдага мөчөн польша херээжен Блажевичиниң ады-биле солуп, оон амы-тынын эш-өрү камгалап ап шы-даптар.

Ирина Болышинованың (Мария Блажевичиниң) даразылаа амы-дыралы конкалагерден чоруткан уру-ларын тургалгачи «Дарин Мария-нын хоргалда чери» деп аттыг суур-га уламчылаан. Ук черге хоругдаткан-нарын ажал-төдүн шажымыч Эуга кижизидип турган. Аштакчалык ажаллавышаан, уруларынч бүзур-елин чаалап ал, Совет Эвилелинде келген уруларынч аразданан чажыт болдурут организастап, сөөлүнде барып Эулууг пионер организациязын чоруткан.

Фашисттик Германия дайынга тил-леттерген. Эвилелериниң туруска-ны хыналаа Комиссиязы Болышино-ваным турган тургалга кээр. Комис-сиянын пионерлер хундулелдег шустун чыскаалынын Эузуу-биле уткуур. Со-вет Эвилелинде төлээ—кандым-бир капитан Жүр ол Эузуулаам ажал-лады кочулааш, Ирина Болышинова-ны «Немештерге саттымчы» деп кар-разымы. Ирина хосталганын өөрүш-күзүн көөрүңүч орунуга, англа зона-га артып, база катан кара бажыче кирер. Оон дайынчы эш-өрү, ылаң-чы Совет Эвилелиниң Маадары ка-питан Ян Ширас эвес болза, Ирина-нын салым-чалымы ыглычын болур. Бодундан өскелерин салым-чолугна кандым-даа кээргээр сетки чок, чүг-лө бодунуң думчуун боралат чорур

Жүрүнү буруу шапканымн соона, чүгөлө ичан Ирина хосталыр.

Төрэн Ленинграддык кээрге, оуу база-ла эки эвес чорук манат турар: туттурушкунга чораша кижик бур-зунуң бузурес чорук киткен турган. Оон үнер дөзү чогуң кайлазын Ири-на мычан билер турган болза, ол мынчаар муңчул-бас-ла турган чада-ваз. Хамааты ухар чүлүлүк килдиз-инге оон баштай аажок чазык-чага-йа хүлээп ол турар, а кажан Ирина туттуруп чорашын чугаалаптарга, дораан-на оуу хүлээп ал турган ки-жиге «дүмчү адыртыл» хөөну өскөрү бер. Тулелинге хүлээп ал-биз, Марал Эузуу, оон урулар ал-бизинга кижизидикчилээр дээш ку-зелди база буурап дүжөр. Алаа сөөл-гү идегел—партия райкомунга хо-мулап киирери турган. Туттуруп чо-рааннарга бузурес, чингириниң чо-руулаа тергидел турары көстөр. «Тус-кай даалгалар» күксөдип турар, рай-комунд ушук секретары Машкинниң өвүр-хеври — кижиге чүдүр чорук-туң ылаптыг илерээшкени дээрин ав-тор белек мергедилди-биле күрсүк-кен. Оо айтыры бурзуңуң шагла-ла белектеринин «таңмаланчак» хары-мыларын. Оон: «Биске пролетар күр-нези үнеги... Чагыс шпюнону пар-тия шугуменче шүргүлүп эрттирери-нин орунуга, ол буруу чок кижилер-нин камгалааны дээр» дигилээш сөс-тери кижиге бузурес чоруктун принциптерин ол бооп турар.

Оон хосталгазы, чагаай азы дээш бүгү күжүң харам чогай берип, де-мисежир чораш болгаш дайынчың хоругаалады бүгү хилинчектерин бо-дунуң экинге чүтөп эрткен ак-сет-

килдиг совет кижик — коммунист Төр-рэн чуртунга ынады уткуп алмыш-кыга таварышканы, сазыш-сеткилдик аар-берге ундаралына таваржыр билдирер. Ылчала-даа партия рай-комунга Глеб Балаев шыкшак ак-сет-килдиг ажалдакчылар турганмын-дан, Иринаның Ян Ширас, Борис Валин дээш өскө-даа шычы оидуктери тур-ганын оон арыг ады дайынчы ал-дары, коммунисттик херээжен шы-ны мөзү-шынары катан эгиттинген.

Чамдык таварылгаларда, ынады байлаа оон-даа дора тургулаан дээр-зинге бузурээр чөкөр эвес. Хей-хөй шычы, ак-сеткилдиг кижилер хей че-рге камгалап когаран турганын үс-түнде чижекке үндөзлөш, номчуку белеми-биле билип ап, болап болур.

Д. КЫСЫГБАЙ,
башкы.

Республикага АГААР-ВОЙДУСТУҢ байдалы

Бүгүн республикага болгаш Кы-туразы: республикага 19—24, Кы-зылга хар чаар, дагыл черлерге ду-зылга 22—24 градус соок боdur.

Бүгүлүг хат болур. Агаарнын темпера-Редактор Д. Б. БАЙЫР-ООЛ.

Кинотеатрларга

ЯНВАРЬ 18-ТЕ

«НАЙЫРАЛ»: «Шугумналчак рейс» 10, «Найгачын чараш Васили-са» 12, «Худа сөөлүндө» 2, 4, 6, 8, 10 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Чалбыштыг чылдарын тоомузу» (делгем экранныг, өнүгү) 11.15, 3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шактарда.

«ЕВИСЕ»: «Революция дугайында чугаа» 2.30, 4.30, 6.30, 8.30 шактарда.

«ВОСТОК»: «Дагларда застава» 10.30, 3.15, «Рокко болгаш оон аны-думалары» (2-ги сериясы) 7.15, «Уш мушкетёр» (делгем экранныг) 5.15, 9.15 шактарда.

Уругларнын кадыын камгалаңар

Кымынташын аарыг чаш уругларнын амы-тыныга айынылдыг. Чаш уругну чайын эмгигден үндүрбөңер!

Эмиг суду—кымынташ аарыгы баш уу-ур болдурбазынын болгаш эмизриниң эң дээр ар-газы.

Эмиг эмер уругларны чүгө эмчиниң сүмөлз-ни-биле чегеринер. Чеггеринин аразында хайындырып каан судан икиртип турунар. Бо-дунулар болгаш урууларын холун уда-дараа чүп турунар. Уругну эмизринин мурунда эмизини хайындырып каан суг-биле чүп алы-нар. Черге кээп дүшкөн инааракты яваылаа чү-нар.

Уругну халуң эрттир изиргендирбөңер, эмин эрттир чыгылап, наттандырбөңар!

Чылыг үеде уругга чини хеп кедириңер, агаар-га болгаш эмчинин сүмезин Эузууга хүнге тургу-зарын орадылаңар.

Өрэл иштин салгындаып турунар.

Халдавыр тардымчыларындан уругларны, оларнын имер аш-ченин болгаш аяк-савазын камгалаңар.

Кымынташтын болгаш